

Lijden en dood hebben toekomst

Preek over Johannes 20:19-29

Te lezen: Johannes 20:19-29

Datum: 22 april 2007

Twee weken geleden vierden we het paasfeest. Pasen is het grootste feest dat gevierd kan worden. Niet de dood maar het leven heeft het laatste woord. De tijd van lijden is voorbij. Tranen worden gedroogd. De ochtend dat Jezus opstond uit de dood: sinds de allereerste dag, toen God sprak: 'Er zij licht', was de zon niet zo stralend opgegaan. Niet alleen boven dat kleine stukje grond waar Jezus begraven lag. Maar boven de hele Hof van Arimatea, boven heel Jeruzalem en zover zonnestrallen reiken. Het leven, gewonnen op de dood, was er voor allen en alles. Op de paasmorgen, bij het krieken van de dag, zongen de vogels in de struiken van de opstandingshof, zoals ze sinds de schepping niet meer gezongen hadden. En ze riepen elkaar op om vooral nesten te bouwen en eieren te leggen. Want het leven heeft toekomst!

Pasen is het grootste feest dat op aarde gevierd kan worden. En weet u wat nu het vreemde is? Dat de man om wie het allemaal draaide, de opgestane Jezus zelf, niet herkend werd door hen met wie hij jaren had opgetrokken. Het paasfeest is ook het probleem van de herkenning. Daarover gaat het in deze preek.

De evangelieverhalen over de verschijningen van de opgestane Jezus geven hiervan vele voorbeelden. Het begint al in de opstandingshof, op een paar passen van het open graf. Johannes vertelt dat één van Jezus' volgelingen, Maria Magdalena, op zoek is naar het verdwenen dode lichaam van Jezus. Ineens staat de verrezen Heer in levende lijve vóór haar. Maar zij herkent hem niet. Ze denkt dat het de tuinman is en dat hij het lichaam van Jezus misschien ergens anders heeft gelegd.

Lucas vertelt van de Emmaüsgangers, volgelingen van Jezus die, na de rampzalige gebeurtenissen op Goede Vrijdag, diep teleurgesteld Jeruzalem verlieten, waar alles was misgegaan, terug naar hun woonplaats Emmaüs. Onderweg voegt de verrezen Heer zelf zich bij hen en knoopt een gesprek aan. Maar ze herkennen hem niet.

Het paasfeest is het grootste feest dat op aarde te vieren is. Maar het roept het probleem van de herkenning op. Het grootste feest... misschien té groot?

De opgestane Heer herkennen... dat is kennelijk te moeilijk voor ons, sterfelijke mensen.

Ons leven speelt zich af in een wereld waarin geldt: dood is dood! Lijden en vergankelijkheid omgeven ons aan alle kanten. Je hoeft maar één tv-journaal te zien. Je hoeft maar een bezoek te brengen aan het verpleegtehuis waar je demente moeder wordt verpleegd. Ons leven speelt zich af in de machtscirkel van de dood. Onze ogen en de rest van onze zintuigen, zijn verblind door de dood. Vandaar het probleem van

de herkenning van de opgestane Jezus. Herkenning van het leven uit de dood lukt ons uit onszelf niet. De macht van de dood is te groot.

En dan neemt Jezus zelf het initiatief. De opgestane doorbreekt zelf de macht die de dood heeft, over onze ogen, oren, verstand, over ons geloof in de spanning tot ongelooft. De evangelisten vertellen hoe Jezus zelf de verbinding legt tussen het onvoorstelbare heden van zijn opstanding met het verleden van lijden en dood dat hij met zijn volgelingen had gedeeld.

Maria van Magdala zocht het dode lichaam van Jezus terwijl de opgestane zelf vóór haar stond. Jezus noemt dan alleen haar naam: 'Maria!' Dan springt de vonk van de opstanding op haar over. Haar ogen gaan open. 'Maria!' Jaren geleden had Jezus dat ook gezegd. Toen hij haar bevrijd had van zeven boze geesten. Nadat hij die zeven boze geesten bij hun naam had genoemd en weggezonden, had hij haar bij haar naam genoemd: 'Maria!' En nu opnieuw 'Maria!' De Heer zelf knoopt zijn opstanding vast aan het verleden van Maria.

De opgestane Heer wandelde met de Emmaüsgangers van Jeruzalem naar Emmaüs. Maar zij herkenden hem niet. Totdat zij die onbekende medewandelaar bij hen thuis voor de maaltijd uitnodigden. Toen nam hij het brood, brak het en verdeelde hij het, zoals hij vroeger had gedaan, zoals Hij had gedaan aan het Laatste avondmaal, toen Hij er bij had gezegd: 'Dit brood is het teken van mijn lichaam dat voor jullie verbroken wordt'.

Lucas schrijft daarover: 'Toen werden hun ogen geopend en herkenden ze hem'. De opgestane Jezus zelf knoopt het heden van zijn opstanding vast aan het verleden dat hij met zijn volgelingen heeft gedeeld. Een verleden dat gekenmerkt is door de werkelijkheid van lijden en dood. Dat gebeurt op een heel onverbloemde, schokkend radicale manier in de geschiedenis die we uit Joh 20 lezen.

Op de dag van de opstanding zitten de discipelen achter gesloten deuren angstig bij elkaar: bevangen door de macht van de dood. De dood had hun hart toegesloten en de huisdeur op slot gedraaid. Ineens staat de opgestane in hun midden. Dwars door alle sloten van de dood heen. De discipelen weten niet wat ze zien. En dan toont de verrezen Heer hun zijn wonden, de littekens van de spijkers door zijn handen en van de priem door zijn zijde. En dan zien ze de opgestane. Dan gaat hun de paaszon op. Dat is heel shockerend: de verrezen Heer wordt herkend aan de wonden van zijn verleden met en onder de mensen! De opstandingswerkelijkheid draagt de sporen van lijden en dood! Dat hadden we toch heel anders gedroomd.

Pasen is niet het feest om weg te dromen van lijden en dood. Pasen is geen wondermooi sprookje over een volmaakte toekomst die aanbreekt en waarin al onze verlangens worden vervuld. De engel die de steen voor het graf van Jezus wegrolde, was niet een toverfee. Zoals de fee uit het sprookje die met haar toverstaf de kikker weer veranderde in de knappe prins die hij ooit was. De gekruisigde en gestorven Jezus wordt met Pasen niet omgetoverd in de belichaming van onze dromen over een volmaakte toekomst. Hij wordt niet omgetoverd. Hij staat op uit lijden en dood. En dat is te zien en te voelen ook.

Zo presenteert hij zich op de opstandingsdag aan zijn leerlingen. Johannes schrijft: 'Hij toonde hun zijn handen en zijn zijde'. Zo presenteert hij zich precies een week later, op de tweede opstandingszondag in de geschiedenis, nog een keer aan Tomas, die er de eerste keer niet bij was: 'Leg je vinger hier en kijk naar mijn handen'. De opgestane Heer wordt herkend aan zijn met ons gedeelde verleden van lijden en dood. Het is één van beide: of je wilt de littekens van zijn verleden zien en voelen, of je herkent hem niet.

Er is geen toekomst zonder verleden. Voor mij niet. Voor u niet. Voor Israël niet. Voor Nederland, Irak en Amerika niet. De toekomst is niet los verkrijgbaar. De echte deur naar de toekomst is het open graf van Jezus. In zijn verrijzenis is de toekomst begonnen. Het paasfeest is niet los verkrijgbaar. Als Jezus zich als de opgestane bekend maakt, is het eerste wat hij doet zijn wonden tonen. Die horen er bij! Jezus' wonden, Jezus' littekens... dat zijn uw en mijn wonden en littekens. En alles wat Jezus daar in zijn leven mee te maken heeft gehad. Zoals Jesaja profeteerde: 'Hij was het die onze ziekten droeg, die ons lijden op zich nam'. Zijn wonden, zijn littekens: de tot in de opstanding onuitwisbare tekens van wat Jezus in zijn geschiedenis met onze geschiedenis te maken heeft gehad. Zoals Jesaja ook profeteerde: 'Om onze zonden werd Hij doorboord, om onze wandaden gebroken'. Als je niet zó naar zijn littekens wilt kijken, wordt het nooit Pasen.

De wonden die u in uw levensgeschiedenis hebt opgelopen, zijn opgenomen in de littekens waarmee de verrezen Heer zich te kennen geeft. Littekens: genezen wonden. Jezus' littekens: een gewond verleden dat is opgewekt tot toekomst. Het verleden wordt niet ongedaan gemaakt. Dat gebeurt alleen in sprookjes. Het wordt opgewekt tot toekomst. Zoals Jezus door God de Vader werd opgewekt uit de dood. Dit geeft kracht om wonden die geslagen zijn een plek te geven. We weten er meestal geen weg mee: een ziekte die jou of een geliefde of een goede vriend treft, een ernstig verlies dat je lijdt. Waar moet je met dit soort ervaringen naar toe? De verrezen Heer treedt in ons midden en zegt tegen ons wat hij tegen Tomas zei: 'Leg je vinger hier en kijk naar mijn handen'. Onze wonden hebben een plek in Jezus' wonden. En zo krijgen ze daar toekomst.

Kracht en mogelijkheid om de wonden van het leven een plek te geven... er zit aan de verschijningen van de verrezen Heer, die zich met het tonen van zijn littekens aan ons te kennen geeft, nog een aspect. Het gaat niet alleen om ruimte en kracht, om wonden een plek te geven, maar ook om moed. Moed om met beide benen te gaan staan in de geschiedenis, die getekend wordt door lijden en dood. Geloofsmoed, paasmoed die vrijmaakt van de angst om littekens op te lopen.

Ik denk aan hen uit onze gemeente die een zeker en veilig bestaan in Nederland opgaven om als zendeling te gaan werken. Zij zien vaak schokkende dingen. Ze lopen vaak ook wonden op, psychisch, lichamelijk, geestelijk. Moed om wonden op te lopen, die als littekens een deel zijn van de toekomst die met Pasen begonnen is.

Moed om met beide benen in de werkelijkheid van het leven te staan. Moed om daarin wonden op te lopen. Moed om op je werk onrecht aan de kaak te stellen. Het kan je je baan kosten. Moed om op school het op te nemen voor een medeleerling, die door de rest gepest wordt. Het kan je je eigen plek in de groep kosten. Moed om er voor uit te komen dat je christen bent. In sommige milieus zullen ze je dat laten voelen ook!

Niet bang zijn voor wonden. In de littekens van de opgestane Jezus hebben ze toekomst.

Amen.